

Örök rangadók - Vörös téri gladiátorok

2013 október 23. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Ritka az olyan legendás futballmeccs, amelynek góllövőit, de még a pályára lépők nevét se jegyezték föl. Ha hozzávesszük, hogy nem futballpályán játszották, összesen 43 percig tartott, semmilyen formális tétje nem volt, ráadásul ugyanazon klub első és második együttese csapott össze, még különösebb ez a sporttörténeti kuriózum.

A Vörös téren 1936. július 6-án játszott bemutató mérkőzés nem is sportértéke, hanem a labdarúgás hatalmas politikai, társadalmi szerepének felismerése, no meg a diktatúrák természetének illusztrálása kapcsán maradt fenn. És persze a négy Sztarosztyn fivér miatt: Nyikoláj, Alekszandr, Andrej és Pjotr egyaránt a Szpartak halhatatlanjai. A legidősebb, Nyikoláj 1902-ben született, tehát még a cári Oroszországban járt iskolába, s mivel csaknem 94 évet élt, az új, jelszavú Oroszországban halt meg. Pályafutása a szovjet korszak filmre kívánczó története. Vadár apját 1920-ban elvitte a járvány, attól kezdve neki kellett eltartania öccseit és húgait, a pénzt pedig a kezdő kommunizmus idején is sportolóként, nyáron labdarúgással, télen jéglabdával kereste.

Mindkettőben bajnoki címekig és a válogatott csapatkapitányságáig vitte. Moszkva Presznja nevű külvárosában született, ahol 1922-ben alakult sportklub. A jobbszélső Sztarosztyn kezdte fogva itt játszott. A szovjet sportélet vezető klubjai közül a Dinamo mögött a belügy, a 30-as évektől jó két évtizeden át személy szerint Lavrentij Berija állt, a CSZKA a hadsereg, a Lokomotív a vasút, a Torpedo a ZIL-autógyár csapata volt. Egyedül a Szpartak szerveződött alulról: a szövetkezetek társadalmi bázisán, gyakorlatilag teljes egészében önkéntes, sportszerető emberek munkájával. Rajta is ragadt a Népi csapat (Naródnaja kománda) elnevezés. A másik becenevük, a „Húsosok”, a húszas évek végéről származik, amikor is az élelmiszer-ipari szövetkezetek biztosították az anyagi hátteret.

Szpartak–Dinamo Moszkva, exkluzív pálya – 1939

Az évek során többször változtatták az elnevezésüket, a Szpartak (Spartacus) nevet egy 1936 elejei beszélgetésen Nyikoláj Sztarosztyn találta ki, és rajzolta meg az új klub rombusz alakú vörös-fehér emblémáját is. Az ekkor már országshíres sportoló összebarátkozott Alekszandr Koszarjovval, a kommunista ifjúsági szervezet, a Komszomol vezetőjével, aki szerette volna megszerezni a sportélet irányítását. Ebből aztán számos bonyodalom származott, ám ennek köszönhetjük a Vörös téren lejátszott mérkőzést. A szovjet labdarúgók elszöktek – persze a párt politikai bizottságának engedélyével – 1935 legvégén utazhattak külföldre. Párizsban a francia bajnok és kupagyőztes Racing csak nehezen, 2:1-re győzött a Szpartak-Dinamo vegyes ellen. A két szovjet klub azután külön turnéra indult, a Szpartak 41:0-ra abszolválta a maga három meccsét, Nizzában Nyikoláj Sztarosztyn egymaga hét gólt lőtt. 1936-ban rendezték az első két országos bajnokságot, egyet tavasszal, egyet ősszel.

A Szpartak az első harmadik helyen végzett, a másodikikat megnyerte. A kettő között volt az a bizonyos bemutató. A nyári sportünnepély lebonyolítását Koszarjov megszerezte a Szpartak számára. 1936. július 6-án hetvenötezer

sportoló mutatta be tudását a szeretett Sztálinnak, aki a Lenin-mauzóleum mellvédjér?l nézte, ahogy a tornászok menet közben szaltóznak, a bokszolók huszonnyolc ringet visznek a vállukon, amelyekben egy-egy pár meccsel, teherautókra szerelt jégpályákon m?korcsolyázók pörögnek, a macskakövön még egy mozgó uszoda is végiggördült, amelyben úszók rótták a (kissé rövid) hosszakat.

A legnagyobb meglepetés a végére maradt: Nyikoláj Sztarosztjin zászlójelére a GUM áruház oldalán a tér egész hosszában több száz ifjú jelent meg, és kiterítettek egy addig feny?ágakkal eltakart, hatalmas sz?nyegyet. A nemezb?l összevarrt, zöldre festett „m?f?vet” a Szpartak sportolói készítették hetek szorgosmunkájával: a kilencezer négyzetméter mintegy négyezer darabból állt össze. Három perc alatt gördítették le, állították fel rá a kapukat és a szögletzászlókat. A sz?nyegen atlétikai pálya, még sárgára festett „ugrógödör” is volt, hiszen el?szőr a futók és az ugrók mutatták be tudásukat. A futballra összesen tizenöt percet szántak, a Sztálin mellett álló Koszarjov bal kezében egy fehér zsebkend?t szorongatott; ezzel kellett jeleznie, ha a sport nagy barátjának arcán netán az unalom jelét vélte volna felfedezni.

Sztálin addig sosem volt futball meccsen, nem lehetett kiszámítani a reakcióját. Sztarosztjin gondosan megtervezte a negyedórás bemutatót, a sportág minden szépségét felvonultatták, egymást követték a cselek, lövések, fejesek, védések, gólok. Ahogyan emlékirataiban tollba mondta, „bunda” volt, vagy inkább színjáték, de Sztálin ezt nem tudta, lelkesen tapsolt, szemlátomást teszett neki a játék, Koszarjov nem lengette a zsebkend?t. A forgatókönyv végére érve Nyikoláj a játéktéren felalá rohángálva rendezte a további eseményeket: „Vologya, most te jössz!” Sztjepanov pedig elfutott, és nagy gólt l?tt a fels? sarokba, Ivan Rizskov kapus hiába úszott a leveg?ben, mire hatalmas taps tört ki. A bemutatónak 43 perc után vetettek véget, a Szpartak els? csapata 4:3-ra gy?zte le a tartalékokat, akik közé az élmény kedvéért egy-két addigra már visszavonult veterán is beállt.

A Vörös téren egyébként 1939-ben is játszottak egy kétszer tizenöt perces, de az els?nél kissé unalmasabb meccset: a Szpartak 0:0-ra végzett a Dinamo Moszkvával. Eredetileg az 1936-os mérk?zésen is a belügy csapata lett volna az ellenfél, de Berija visszariadt, túl kockázatosnak találta, hogy Sztálinnak netán nem tetszik a futball, vagy egy véletlenül a mauzóleum felé rúgott labda eltalálja a népek bölcs vezérét. Így végül a Szpartak magára maradt, és a rettegett NKVD még így is megpróbálta megghiúsítani a tervet. Azzal érveltek, hogy a kemény macskak?re fektetett sz?nyeg túl vékony, ha valaki elesik, akkor Sztálin elvtárs szeme el?tt súlyos sérülést szenvedhet. Sztarosztjin már idézett emlékirataiban elmeséli, hogy az egyik, éppen a tizenhatos sarkát felfest? tartalékot kérte meg, essen el a belügyi tiszték el?tt. Az Alekszej Sziporov nev? játékos felugrott, és az oldalára esett. – Fáj? – Ugyan, Nyikoláj Petrovics! Akarja, hogy még egyszer elessek? – felelte Sziporov. Itt már közbeavatkozott az addig halásápadt Koszarjov is, és elhessegette Berija elbizonytalanodott embereit. Sztarosztjin másnap elborzadva látta, hogy Sziporov csíp?jén hatalmas kékesfekete véraláfutás éktelenkedett...

Berija nem volt feledékeny ember. Ráadásul még egyszer szembetalálta magát a négy Sztarosztjinnal. Az 1939-es szovjet kupael?dönt?ben a Szpartak egy vitatott góllal jutott tovább a Dinamo Tbiliszi ellen. Már a dönt?t is megnyerték a leningrádi Zárja ellen, amikor egy hónappal az el?dönt? után Nyikolájt berendelték a párt központi bizottságába, és közölték vele, hogy újra kell játszani a találkozót. Próbált azzal érvelni, hogy ilyen még nem volt a futballban, hiszen már túl vannak a dönt?n is, de közölték vele, hogy Zsdanov kbtitkár már döntött. Úgyhogy újrajátszották az el?dönt?t, megint a moszkvaiak nyertek, a harmadik Szpartak-gól után Berija kirúgta maga alól a széket, és dühödten kivihozott a páholyból. Sztarosztjin felidézett egy téli epizódot, amikor éppen jéglabdaedzést tartottak a befagyott belvárosi Patriarsije-tavon, ahol megjelent kíséretével a közelben lakó Berija. Rövid beszélgetés után ezzel fordult a mellette állók felé: – Ez itt az a Sztarosztjin, aki egyszer elszaladt t?lem. Most viszont aligha tudna elfutni!A célzás – a mindenki által azonnal felfogott fenyeget? éle mellett – egy jó másfél évtizeddel korábbi, Tbiliszipben lejátszott barátságos mérk?zésnek szólt, amelyen a bal oldali középpályást játszó Berija (Sztarosztjin szerint a fiatal Lavrentijij nem túl technikás, ám durva futballista volt) nem tudta tartani, gólt is rúgott.

Meglehet, hogy Sztarosztjin színezte ki egy kicsit a sztorit – nem mintha szükség lett volna rá, az igazság ez esetben is felülmúlhatatlan. Koszarjov bels? leszámolás áldozata lett, és Berija azonnal megpróbálta eltakarítani a Sztarosztjin fivéreket. Csakhogy Molotov kormányf? nem írta alá a letartóztatási parancsot: a lánya egy iskolába járt Sztálin és Sztarosztjin lányaival. 1942-ben azonban GeorgijMalenkov az Állami Védelmi Bizottság tagjaként már aláírta azt a bizonyos ukázt. A négy fivért, két sógorukat és több csapattársukat a Lubjankára vitték, a vád el?szőr a szovjet vezet?k meggyilkolására sz?tt összeesküvés volt, ez enyhült több fokozatban a burzsoá sportok propagandájára, élelmiszerral való feketekereskedelemre és sorköteleseknek a katonai szolgálat el?li bújtatására. A négy Sztarosztjin két, magánzárkában eltöltött év után még tíz-tíz évet kapott, ami gyakorlatilag a felmentésükkel volt egyenérték?. Nyikolájt már 1949-ben kiszabadították Sztálin Vaszilij nev? fia, aki a légier? futballcsapatának edz?jévé szemelte ki. Mivel a sportembert kitiltották a Szovjetunió 16 legnagyobb városából,

Vaszilij Sztálin a saját dácáján rejtegette, ahol egy hatalmas ágyon aludtak, az ifjú Sztálin pisztollyal a párnája alatt. Nyikoláj egy este megszökött az alkoholista Vaszilijtól, és az űrséget kijátszva hazament a családjához.

A négy Sztorosztyin fivér: Alekszandr, Nyikoláj, Pjotr és Andrej

Berija emberei elfogták és feltették az első, a Kaukázus felé tartó vonatra. Vaszilij azonban a légierő elhárítófnőjét küldte utána, a vonatot feltartóztatták, Sztorosztyint repülővel vitték vissza Moszkvába. Végül ő könyörgött ki Vaszilij Sztálintól, hadd mehessen vidékre, jobb úgy mindenkinek. Berija azonban nem nyugodott, még egyszer elfogatta és Kazahsztánba vitette. Végül a különböző Gulag-táborok futballcsapatait edzette: a parancsnokok egymással vetélkedve igyekeztek megszerezni maguknak, elvégre nekik is volt bajnokságuk. Az elítéltek nem szerették – istenítették. Ahogyan az emlékirataiban fogalmazott, azoknak az embereknek csak a futball maradt, hogy elfeledtesse velük a helyzetüket és visszarepítse őket a szabad élet boldogságába. Moszkvába való visszatérésük után a Sztorosztyin fivérek elfoglalták méltó helyüket a szovjet labdarúgásban. Nyikoláj élt közülük a legtovább. 90 éves koráig irányította a Szpartakot, közben volt szövetségi kapitány is. Egy csomó kitüntetést kapott, három Lenin-rendje közül az első 1937-ben, az utolsót 1990-ben. 1992-ben még bábáskodott az orosz profi liga létrehozásánál. Egykori lakóházának falán, a Tverszkaján most márványtábla, a Luzsniki stadion Dícsőség sétányán szobor őrzi az emlékét. Meg a mindmáig legnépszerűbb orosz futballcsapat, a több millió drukkerével.

www.nol.hu - Horváth Gábor

Infó: A cikk eredeti változata a 2013.07.06-i Népszabadságban olvasható.

DR. DRÁBIK JÁNOS
100 ÉVVEL TRIANON UTÁN
DVD A trianoni gyalázatról tabumentesen

„Egy film amelyet minden
magyarnak látnia kell”

Ajánló